

**E. Wiinblad og Alsing
Andersen: Det danske
Socialdemokratis Historie
1871—1921.**

Dette Værk skylder Socialdemokratiet sin Tilblivelse. Det er et Festskrift om Socialdemokratiets Historie i de halvtredsindstyve Aar, der er gaaet, siden Socialdemokratiet holdt sit Indtog i Danmark. Det er delt i to Dele. Første Del er udarbejdet af Redaktør Wiinblad og omhandler den socialistiske Bevægelses Rejsning, dens Vækst, Organisation og Presse samt Partiets politiske Arbejde paa Rigsdagen gennem de forløbne 50 Aar. Anden Del, hvis Forfatter er Partisekretær cand. mag. Alsing Andersen, beskæftiger sig navnlig med Socialdemokratiets Kommunalpolitik, den faglige Bevægelse siden Lockouten i 1899 samt den kooperative Bevægelse. Begge Dele er omtrent lige store, hver paa c. 360 store, rigt illustrerede Sider.

Wiinblads Arbejde er, om ikke det bedst skrevne, saa dog det interessanteste, fordi han har levet de halvtredsindstyve Aar med og taget ivrigt Del i Kampen for Partiets Fremgang i de mange Trængselsaar. Hvad Wiinblad skriver er ikke Historie, men socialdemokratisk Journalistik. Han er imidlertid i den Grad inde i de Forhold, han beskriver, at hans Arbejde er et ikke ubetydeligt Bidrag til Forstaaelse af Arbejderbevægelsens Historie. Wiinblad er stadig den gamle Stridsmand, ikke Historikeren, der vejer pro et contra, hans Arbejde kun at betragte som et Led i den socialdemokratiske Agitations Tjeneste. Men netop set under denne Synsvinkel har hans »Memoireværk« sin Betydning for Historien.

Wiinblad begynder med en Skildring af de slette sociale Kåar, Næringsfrihedens Indførelse 1857 og Lavenes Ophævelse 1862 skabte for Underklassen, Spirerne til Fagforeningerne i 60'erne og Socialismens Gennembrud i Beg. af 70.erne. Han skildrer uden større Sympati Pio's, Brix's og Geleff's Arbejde og Indsats; først da Arbejdernes egne Mænd faar Haand i Hanke med Bevægelsen, er der Varme og Flugt over hans Fremstilling; i de Kampe mod Borgerskab, Politi og de økonomiske Vanskeligheder, som flere Gange truede med at slaa Partiet i Stykker, har Wiinblad taget ivrig Del og har, hvad han beskedent undlader at fremhæve, selv en meget væsentlig Del af Æren for, at den socialdemokratiske Presse ikke gik helt i Stumper og Stykker. Først i 80.erne blev Partiet tømret fastere sammen, og Wiinblad viser, hvorledes dets Fremgang gaar Side om Side med Arbejdernes faglige Organisationsarbejde. Han giver en god Skildring af de Vanskeligheder, Fagforeningerne havde at overvinde, før man naaede til »de sam-

virkende Fagforeninger« i 1886. Det politiske Arbejde fra 1884, da Hørdum og Holm blev valgt ind i Rigsdagen som Socialdemokratiets Repræsentanter, og indtil 1921 har Wiinblad et Førstehaandskendskab til og giver fra et socialdemokratisk Synspunkt en udfyldende Skildring af den Indsats, Socialdemokratiet har ydet navnlig paa Sociallovgivningens Omraade.

Værket indeholder ikke faa Biografier af Socialdemokratiets førende Mænd i det skildrede Tidsrum, af Pio, Brix, Geleff, de tre store: gamle Hørdum, Holm og C. C. Andersen, Agitatorerne Borgbjerg, A. C. Meyer, K. M. Klausen, Harald Jensen o. s. v. Desværre er Wiinblad ganske uden Evne til at skrive en Biografi, han formaar ikke at give et levende Indtryk af de Personer, han skildrer, ligesom han i for høj Grad lægger Vægt paa at fremhæve vedkommendes Fortrinligheder. En Del af Socialdemokratiets gamle Førere, ja de fleste af dem, er saa betydelige, at de godt kan taale at belyses fra alle Sider og deres Virke ligger saa langt tilbage, at de godt kunde ses i historisk Belysning.

Wiinblad ser Socialdemokratiets Vækst indefra, hvorimod han i nogen Grad mangler Blik for, hvad de ydre Faktorer, saasom Handelens og Industriens Vækst navnlig gennem Aktieselskabsinstitutionen har betydet for Partiets Fremgang, og hans Fremstilling af Forholdet mellem Socialdemokratiet og de øvrige politiske Partier er noget skæv. Hans Stil hører den gamle Tid til, da Agitationen spillede en absolut dominerende Rolle, man mærker overalt den tidligere Redaktør af »Socialdemokraten«, der taler til Arbejderen, som ogsaa hører en svunden Tid til. I sin Livsaften har han givet en Skildring af den Tid, der tog hans Mandoms Kraft, og det er, trods alt, der med Rette kan indvendes, ikke noget daarligt Mindesmærke han har sat den og sig selv.

Alsing Andersens Del handler om Socialdemokratiets store Fremgang, der omkring Aarhundredeskiftet satte sig Spor i en begyndende Erobring af Kommunen, først og fremmest af Københavns Kommune. Med berettiget Stolthed fremhæves Partiets Arbejde i Københavns Kommune, dens Skolevæsen, Dyrtidsforanstaltningerne og dens sociale Forsorg. Skildringen er til Tider meget bredt anlagt, hist og her er Tilløb til en hel kulturhistorisk Skildring. Som Wiinblads Arbejde er Alsing Andersens ogsaa stærkt agitatorisk farvet, men Stilen er for en Nutidslæser ikke saa lidt behageligere.

Den faglige Bevægelse fra den store Arbejdsstrid til 1921 er et særdeles interessant Afsnit med en hel Del nye Oplysninger. Det er dog ikke helt rigtigt, naar Kampen i 1899 gøres til en absolut

Sejr for Arbejderne, paa samme Maade som det ogsaa er urigtigt, naar Læserne faar Indtryk af, at Arbejdsgiverne og Arbejderne altid har staaet i haard Kamp ved alle Forhandlinger. Det er saaledes en kendt Sag, at Etatsraad Niels Andersen satte megen Pris paa en Mand som Borgmester Jensen, og at mange Konflikter er blevet løst i en absolut Fordragelighedens Aand.

For første Gang gives her en Skildring af de socialdemokratiske kooperative Foretagender, hvoraf det bedste er Arbejdernes Fællesbageri; til adskillige af de andre knytter sig, som naturligt er for en ret ung Bevægelse, flere Skavanker. Forfatteren er her altfor ødsel med sin Ros, der er her foruden meget at rose ogsaa adskilligt at kritisere.

Alsing Andersen behandler i et Par Slutningskapitler Arbejdersang og Arbejderidræt samt den socialistiske Bevægelse paa Island, Færøerne og blandt Danske i Amerika. Hans Stil er god og underholdende og der findes i Værket ikke faa statistiske Oplysninger samt andet værdifuldt Materiale til Bedømmelse af Socialismens Betydning som politisk Parti.

Albert Olsen.